

הישיבה הארבע-מאות-ושלושים של הכנסת השניה

יום שני, כ"ח אייר תשי"ד (31 מאי 1954)
ירושלים, בנין הכנסת, שעה 20.07

א. מדיניות התעסוקה הודעת שר-העבודה

לים שבין 18 עד 35. בתוך קבוצה זו של אנשים בגילים של 18 עד 35 — היו 60% מהם מחוסרי מקצוע.

אני מבקשת לזכור את המספרים האלה, מפני שהם אומרים לנו דבר מה. הרישום בלשכות הוא למחוסרי מקצוע עד גיל 55. בעלי מקצוע נרשמים בלשכת העבודה בלא כל הגבלה של גיל.

מה הם מרכזי האבטלה? כ-60% מכלל האבטלה היה מרויח באזורים העירוניים כולקמן: איזור תל-אביב הכולל תל-אביב, בת-ים, רמת-גן, גבעתיים, בני-ברק, חולון, בית-דגון, יהוד, פתח-תקוה, הרצליה — כ-30% מכלל דורשי העבודה בשנת 1953/54; באיזור חיפה, הכולל מלבד חיפה גוש קישון, שפרעם, כפר-אתא, קורדני, טירה, קרית-עמל — 11% של כלל דורשי העבודה; איזור ירושלים — 8%; לוד, רמלה, באר-יעקב — 6%; נתניה, חדרה, כפר-ייבנה, בית-לחיה, קיסריה — 6%.

שר-הפנים י. רוקח:
חסרים עוד 10%.

שר-העבודה ג. מאירסון:

יש עוד מקומות בארץ — יש דרום וצפון.

אנחנו ניסנו על-ידי שני תקציבים לתת תשובה למובטלים, במידה שממקורות טבעיים בארץ וממקורות של תקציבי פיתוח אחרים לא ניתנה תשובה. תקציבי פיתוח לרשויות המקומיות ב-1953/54 היו 5,900,000 ל"י; תקציבי תעסוקה היו 10,985,000 ל"י; יחד 16,885,000 ל"י.

52% מן הסכום הזה — קרוב ל-17 מיליון לירות — הושקעו באזורים תל-אביב, חיפה, ירושלים, לוד, רמלה ונתניה. באזורים עירוניים מובהקים כללו העבודות שבוצעו מפעלי אספקת מים, ביוב, סלילת כבישים, נטיעות. בישובים עירוניים למחצה היה משקל העבודות שנשאו אופי חקלאי גדול יותר.

מתוך תקציבי התעסוקה הושקעו בין השאר בשימור קרקע ומרעה טבעי 1,300,000 ל"י; להכשרת קרקע, לעקירת פרדסים מוזנחים 1,375,000 ל"י; שיקום מטעים 900,000 ל"י; עבודות קיץ ופרדסים 400,000 ל"י; תוספת עבודה בישובים חדשים החל מיאנואר 1954 100,000 ל"י. אני רוצה להתעכב בסעיף זה. דומני שכבר הזכרתי זאת בכנסת, אך אני חוזרת על כך. החל מיאנואר 1954, הובטחה יחד עם הסוכנות היהודית, תעסוקה המאפשרת עבודה במיכסה של 12 ימי עבודה לחודש למתיישבים צעירים, למושבי עולים בעיקר. העבודה נעשית בשני תנאים: היא נעשית לא רחוק מן הכפר ועד כמה שאפשר בתוך הכפר. כל מיני עבודות פיתוח ושיפורים בתוך הכפר, דרכים אל הכפר ומסביב לכפר. התנאי השני הוא, שאדם מקבל 12 ימי עבודה לחודש אם שאר ימי העבודה עובד הוא במשקו. זאת אומרת, מי שמונח את משקו אינו רשאי לקבל תוספת עבודה זו. מינואר אנחנו פועלים בשטח

הי"ר ז. שפר:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה הארבע-מאות-ושלושים.

אנו עוברים לסעיף ג' של סדר-היום: הודעת שר-העבודה על מדיניות התעסוקה. רשות-הדיבור לשר-העבודה.

שר-העבודה ג. מאירסון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. עלי לציין בפתח דברי את הקושי שיש במסירת דברים על התעסוקה. הכנסת טרם קיבלה פירוט של תקציב הפיתוח, ולכן לא יהיו דברי מבוססים על מספרים מדויקים, היות ואין לי עדיין ידיעה מה יהיה תקציב הפיתוח של המשרדים השונים; ואי-אפשר לבסס את מספר ימי העבודה של כל משרד ומשרד על סמך המספרים של תקציב הפיתוח שלו.

עלי יהיה לעשות שני דברים: (א) לתאר את הצרכים בשטח התעסוקה; (ב) להביא לבית תוכנית, מה היא לפי דעת משרד העבודה התשובה לבעיית התעסוקה. אולם אני יודעת, שבכדי לקיים תוכנית זו, כדי להשיב תשובה זו, נחוצים תנאים אחרים שברגע זה עדיין אינם קיימים. בהמשך דברי אפי רט זאת יותר.

בטרם אעבור לתוכנית לשנת התקציב 1954/55, רצוני לסקור בשניים-שלושה רגעים את מצב התעסוקה בשנת 1953/54. אולם בטרם אעשה זאת, רצוני להבהיר פעם נוספת — כי אינני עושה זאת בפעם הראשונה — את המושג "מובטלים". בסטטיסטיקה שלנו מופיעים תמיד שני מספרים: מספר דורשי העבודה, זאת אומרת מספר האנשים הזקוקים לעבודה והפונים ללשכת העבודה, וכן מספר מחוסרי העבודה. מספרים אלה אינם אידנטיים. זאת אומרת: אילו היה המצב כך, שכל מי שפוגה ללשכת העבודה יוצא מללשכה מחוצב עבודה — היו מספרים אלה זהים. לאשרנו המצב אינו כך, ומובטלים הם אדם שיש לו פחות ממשוועים ימי עבודה בחודש. יכול להיות אדם, שנכנס ללשכת העבודה ויוצא ממנה מסודר בעבודה. הוא היה רשום בתור דורש עבודה, אבל קיבל תשובה חיובית, רק אלה שלא קיבלו תשובה חיובית נשארים מובטלים.

בשנת 1953/54 נזקקו ללשכת העבודה במוצע 41,500 איש לחודש. מספר זה נע במשך השנה בין 36,000 עד 45,000, זאת אומרת, שהמוצע היה: 41,500. מספר מובטלים שעבדו פחות מאשר שבועיים בחודש היה במוצע במשך השנה — 15,000 איש. וזה חוץ מחודשי החגים — ספטמבר ומרס — שבהם פחת המספר והגיע ל-9,000, כתוצאה מהפעלת עבודות של ערב חג. זאת אומרת, שהיו 15,000 איש במוצע, וגם פה נע המספר במשך השנה מ-14,000 עד 20,000, חוץ משתי התקופות הללו של ערבי החגים. כשהופעלו העבודות המיוחדות — ירד מספר המובטלים על 9,000.

כ-70% מכלל דורשי העבודה הם חסרי מקצוע. קרוב ל-60% מבין דורשי העבודה שנוקקו ללשכת העבודה היו בגי

שיבה ת"ל, כ"ח אייר תשי"ד (31 מאי 1954)
— מדיניות ותעסוקה (מאירסון, הרצפלד, גוברין) —

מים, שיפון, עבודות ציבוריות, פיתוח חקלאי, תחבורה, דואר, מחצבים וכו' — כ-5.4 מיליון ימ"עבודה.

התיישבות והרחבת הייצור החקלאי — מיליון וחצי ימ"עבודה; בזה גם התיישבות חדשה וותיקה — חוות חקלאיות למבוגרים וחות חקלאיות לנוער; כל זה מיליון וחצי ימ"עבודה.

תקציבי פיתוח מיוחדים והכשרה מקצועית — ובוהו אני כוללת כ-600 אלף לירות לקליטת פועלים בתעשייה — התקציבים המיוחדים לתעסוקה והכשרה מקצועית צריכים לתת לנו, לפי הערכתנו, שלושה מיליונים ימ"עבודה.

יחד יש לנו כאילו תשובה ל-12 מיליון ימ"עבודה, ונשאר לנו מחסור, גרעון של 2—3 מיליונים ימ"עבודה, שאין לנו עליהם תשובה במסגרת זו. אבל אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שהמספר הזה של 14—15 מיליון ימ"עבודה בנוי על מכסה של 250 ימ"עבודה בשנה.

אברהם הרצפלד (מפא"י):

בוהו כללחם כבר תקציבי פיתוח ותקציב תעסוקה. כללחם כבר הכל — כל האמצעים.

שר"העבודה ג. מאירסון:

נכון.

התכנית הזאת תוכל להיות מבוצעת בשני תנאים חשובים מאוד: ראשית, שתקציב הפיתוח לא יהיה אותו תקציב פיתוח שנכלל בתקציב הקודם שקיבלה הכנסת, של 571 מיליון לירות. בתוך הסכום הזה, אם אינני טועה, היה תקציב פיתוח 168 מיליון לירות בערך. בתוך 12 מיליון ימ"עבודה — 9 מיל"יונים ימ"עבודה הם על חשבון תקציב הפיתוח, מפני שאמרת שאנחנו מעריכים 3 מיליונים ימ"עבודה ימצאו במשק הקיים, הנורמאלי. זאת אומרת, 9 מיליונים ימ"עבודה על חשבון תקציב הפיתוח.

על"פי הערכתנו לא ניתן שתקציב הפיתוח, כפי שהוא היה מצויין בתוך התקציב הכללי, יוכל לתת תשובה ל-9 מיליונים ימ"עבודה. אינני יודעת אם נחוצה הסברה, אבל הנה אני רואה שחבר הכנסת אריאב חושב, שכן נחוצה הסברה.

עקיבא גוברין (מפא"י):

זה יועיל לו?

שר"העבודה ג. מאירסון:

ניקח משרד כמו משרד התחבורה. יהיה פשוט לא נכון להניח, שכל תקציב הפיתוח של משרד התחבורה יוצא על ימ"עבודה. ניקח משרד שעליו מטלת הדאגה לתעסוקה — למשל משרד העבודה. אם בתוך תקציב הפיתוח של משרד העבודה יש תקציב של כך וכך מיליונים לירות לשכונ, הרי זה לא רק ימ"עבודה. ואם נתרגם את זה לימ"עבודה, הרי זה יום-עבד דה יקר מאוד. בדיוק כמו יום-עבודה בתחבורה, אם אני רוצה לתרגם מה זה יהיה — הרי זה יום-עבודה יקר. יום-עבודה בעבודות ציבוריות, הוא יום-עבודה יקר.

אבל במשרד העבודה יש שני מיני ימ"עבודה. יש יום-עבודה על תקציב של תעסוקה — זה יום-עבודה זול; אבל יום-עבודה של עבודות ציבוריות ויום-עבודה של תעסוקה — ואינני רוצה לתת חומר לאי-הבנה, או לאי-הבנה קצת מכוזנת; כשאני מדברת על יום עבודה יקר — המדובר ביום-עבודה עם חמרים; חמרים יקרים, בעוד שאם אני מדברת על יום זול — המדובר ביום-עבודה שרוב המכריע, או 100% של ההוצאות הוא יום-עבודה ממש, שכר-עבודה. כל איש יודע שיום-עבודה. בבנין הוא יום-עבודה של עשרות לירות. אין

זה, כפי שאמרת, יחד עם הסוכנות היהודית; יחד, פירושו לא בהשתתפות כספית משותפת, אלא בשיתוף המנגנון של משרד העבודה ושל הסוכנות בקליטה ובהתיישבות. ראיתי בעבודה זה ברכה רבה ואנחנו חושבים שזהו אחד הגורמים החשובים — לא אגיד שזהו הגורם היחיד — אבל זהו אחד הגורמים העיקריים להפסקת התנועה מן הכפר אל העיר. התנועה הזאת נפסקה לגמרי ואנחנו רואים תנועה הפוכה משמחת. תנועה נוספת מן העיר אל הכפר, אל אותם המושבים שבהם מצאנו פתרון לבעיה חמורה זו של התעסוקה.

בעבודות פיתוח בבתי-ספר חקלאיים ונטיעות עלייד בתי-חולים הושקעו 600,000 ל"י; בייעור 1,300,000 ל"י; בפיתוח גני ירק 450,000 ל"י. עבודות אחרות היו: כבישי גישה לשו"בים ולמקומות היסטוריים לעידוד תנועת תיירות, מפעלי זכרון, מגרשי מישחקים, שיפורים בשיכונג עולים וכדומה. מסגרת זו של קרוב ל-17,000,000 ל"י הקיפה בין שבעה ועשרת אל-פים פועלים ליום. לא במשך כל השנה עבד אותו מספר פועלים על חשבון תקציב זה, הדבר היה תלוי במצב התעסוקה על-פי האזורים והעונות השונות.

אני מגיעה עכשיו לתכנית התעסוקה לשנת 1954/55. מה הוא המצב כיום? כעת עובדים בעבודות המופעלות בתקציב הפיתוח של הממשלה בארץ 17—18 אלף איש ליום — מזה, בעזרת תקציב התעסוקה של משרד העבודה בלבד, למעלה מ-9,000 איש. זאת אומרת, בערך 50% מאלה שעובדים היום על חשבון תקציב הפיתוח, עובדים על חשבון התקציב המיוחד לתעסוקה. אחרי אלה מגיע מספר המובטלים הנוכחי בארץ 13—14 אלף איש בממוצע ליום.

חלוקת האבטלה ברגע זה לפי האזורים היא: איזור תל-אביב (וכבר אמרתי קודם מה הוא כולל) — 27%; איזור חיפה 15%; איזור ירושלים — 9%; לוד, רמלה — 7%; נתניה, חדרה — 7%; מושבות הדרום לאחר גמר הקטיף — 13%; מושבות השרון, גם כן לאחר גמר הקטיף — 8%; שומרון מחוץ לחדרה — 2.5%; הגליל המערבי 3%; הגליל העליון 2.5%; עמק יזרעאל, בית-שאן 2.5%; הנגב, אשקלון, באר-שבע, אילת, גבים — 3%.

באזורים העירוניים הגדולים והמושבות — 86.5%. בשטח החקלאי יותר במושבות, בגליל, הצפון והדרום, יחד 13.5%. איך אנחנו רואים את תמונת התעסוקה לשנה השוטפת 1954/55? מה הם הצרכים לפי הערכתנו לתיכנון התעסוקה? מה התשובה לאבטלה כפי שאנחנו רואים אותה?

אנחנו רואים, שבשנת 1954/55 יהיה הכרח לתכנן תע-סוקה ל-60 אלף איש בערך. במספר הזה כלולים הנרשמים כיום בלשכות העבודה, פועלים ערביים, עולים ומשוחררי-צבא ואחרים, נוער, מתיישבים חדשים — שלהם נצטרך לדאוג ונצטרך להוסיף לדאוג לתוספת התעסוקה, כפי שהסברתי קודם — לפי חישוב של 250 ימ"עבודה לאיש בשנה; נזדקק ל-14—15 מיליון ימ"עבודה.

להבטחת 14—15 מיליון ימ"עבודה אנחנו מביאים בחש"בון את הסעיפים הבאים — ואני רוצה להגיד לכם עוד פעם: אנחנו רואים שזאת צריכה להיות התשובה; אינני יודעת אם היא התשובה, הואיל ולא הלכנו על תקציב הפיתוח, אבל עוד אחזור אל זה. אנחנו רואים כאפשרי, ששלושה מיליונים ימ"עבודה יוספו עליידי ענפי המשק בארץ בדרך הטבע, זאת אומרת, בלי שנעשה איהו דבר באופן מיוחד. זו חקלאות, בנין וענפי משק אחרים. כשאני אומרת: חקלאות, הרי זה בעיקר הדרים.

מעבודות מתקציבי פיתוח של משרדים שונים, של עבודות

המצב בבית-השאל ובסביבות בית-השאל לפני שנה ולפני שנתיים היה חמור מאד. המצב בבאר-שבע בתעסוקה לא היה כמו שהוא עכשיו, ובסביבות אשקלון ודאי שלא, אבל מה קרה? הכספים שאנחנו משקיעים בשטחי פיתוח, בראש ובראשונה בחקלאות אבל גם בשטחי פיתוח אחרים, נושאים פרי, ויש תקווה ויש סיכויים לכך, ששנה, שנתיים או בשנה השלישית אחרי ההשקעה יהיה דבר מה. בסביבות בית-השאל השקענו בזמן הזה לא מעט כספים גם לארגון החוות וליצירת חוות. השקענו ואנו מוכנים להשקיע גם בשנה הזאת יחד עם משרד החקלאות כספים רבים, ויש בזה ברכה. אנשי בית-השאל יש להם עכשיו עבודה קבועה פחות או יותר ועבודה טובה ויצרתי.

אקח עוד דוגמה. אם אנחנו נותנים עלי-חשבון תקציב התעסוקה 12 ימי עבודה בחדש למתיישבים בנגב או בגליל — זה היינו הרך — יכול המתיישב להשתמש ב-12 ימי עבודה אלה מחוץ למשקו בשנה הראשונה והשניה, בטרם הספיק לפתח את משקו. אך ברגע שמשקו מתפתח, שטח האדמה שלו מפותח, הגיעו מים, יש לו בעלי-חי כפי שצריכים להיות לו עלי-התכנון, הוא אינו יכול לנצל כל ימי-עבודתו אלה, והם מתפנים למתיישבים אחרים או לפועלים אחרים בשטחי הפיתוח. לעומת זה, 12 ימי עבודה בחודש מתקציב התעסוקה ועבודות-דחק המושקעים בתל-אביב או בחיפה, או ליד פתח-תקוה או בחיריה או בסקיה, לא גניזו שהם מתבזבזים — ולא גניזו זאת במאת האחוזים — אבל לא יכלה להגיד שהם אינם מבטיחים, או מבטיחים רק באחוזים מעטים מאד, שבשנה הבאה לא אצטרך להשקיע בשביל אותם האנשים עוד פעם כספים, מיליונים רבים לעבודות-דחק.

והיה בזה אחת. והבחינה השניה, אם אפילו יש לנו תקציב פיתוח גדול ויש לנו תקציבי התיישבות גדולים, מה יהיה על התקציבים האלה ומה יהיה על הארץ הזאת אם לא יהיו אנשים שילכו להתיישבות ולשטחי פיתוח? מדוע אנחנו יותר חזקים, ומדוע יש לנו תוקף מוסרי רב יותר השנה לדבר על זה ממה שהיה לנו לפני שנה ולפני שנתיים? קרה איזה דבר, שהוא בעיני, ונדמה לי שבעיני כולנו, דבר גדול בשטח הייצור החקלאי דווקא במקומות מרוחקים. החוות שאורגנו ומתארגנות בצפון, בעמק בית-השאל ובדרום לגידולים שונים, ביניהם תעשייתיים, המאפשרים תעסוקה רבה ומאפשרים חיזוק כלכלי למשק בארץ, יכולות לקלוט פועלים, נוער ומבוגרים, ויש לאן לכוון את מחסור-העבודה מתל-אביב, לא די להגיד לבחור בן 18, 20 או 25 או בעל משפחה קטנה בגיל 30-35: אל תשב בתל-אביב, לך לבאר-שבע או למקום אחר — אם אין לנו הבטחות שבמקום ההוא מחכה לו יום עבודה.

קרו עוד שני דברים. אנחנו התחלנו השנה, וחושבים להבטיח בתקציב אפשרות להמשיך בשיפור תנאי החיים ב-התיישבות החדשה; שיפור הבית, תוספת חדר, הכנסת מים לתוך הבית ושיפור התנאים הסאניטאריים.

ויש גם דבר שלישי — כדי להקל על המתיישבים, שיש להם פחד לקבל מיד על אחריהם הם את המשק שלהם ושטח האדמה שלהם, חידשה השנה מחלקת ההתיישבות של הסוכנות דברי-מה בשטח זה. היא לוקחת עכשיו את המתיישבים, אנו בונים בשבילים בתים, והשטח המוקדש לכפר כולו אינו מתחלק מיד, אלא הוא מעובד על-ידי מחלקת ההתיישבות, והמתיישבים העתידיים עובדים למת עתה כפועלים שכירים על שטח האדמה שלהם. זה מכשיר אותם, זה מגביר אצלם את הבטחות בעבר-החם, הם רואים פרי בעבודת האדמה. עכשיו שנה או שנתיים — אינני יודעת מתי זה יהיה — יתחלק השטח וכל אחד יקבל את חלקו ויהיה מתיישב בזכויות מלאות.

פירוש הדבר, שהפועל בבנין מקבל עשרות לירות ליום, אבל זה יחד עם חמרים וציוד, הנהלה וכל הכרוך בהקמת בנין. עלי-פי חישוב זה, — באותה מסגרת שהיה בתוך התקציב הכולל שקיבלנו — אין תקציב הפיתוח יכול בשום פנים ואופן לתת את החשובה שהבאתי; כי אם זה יהיה, פירוש הדבר, ששליש ואולי יותר מימיה-העבודה, שאנחנו מסתמכים על כך שתקציב הפיתוח צריך לממש, יישאר ללא מימוש. וחוף מזה, שתקציב הפיתוח — מלבד התקציב לתכנון — מכון לא רק לתת ימי-עבודה, אלא גם לפתח את הארץ. אבל אני שמה זאת עכשיו הצדה, ואיני דנה אלא מנקודת השקפה של תעסוקה וימי-עבודה בלבד.

אין לי כל ספק, שבלי עשרות מיליונים נוספים לתקציב הפיתוח...

חיים אריאב (הציונים הכלליים):
למה?

שר-העבודה ג. מאירסון:

כדי שלא תהי פה אי-הבנה — אינני מדברת עכשיו על הגדלת התקציב הכולל; אלא אומרת, שאם לא נמצא אפשרות בתוך התקציב כפי שאושר עלי-פי הכנסת, של, נדמה לי, 571 מיליון ל"י — אם לא נמצא פה אפשרות של תוספת בתוך המסגרת הזאת של עשרות מיליונים לתקציב הפיתוח — אין לפי דעתי תשובה לפיתוח ואין תשובה לתעסוקה ולתכנון התעסוקה במסגרת המינימאלית לשנת 1954/55.

אבל נחוץ לכך עוד תנאי אחד, וגם התנאי הזה לא יתקיים בלי תוספת ניכרת מאוד להוצאות הפיתוח, וגם אם יהיה לנו כל הכסף שבעולם, והתנאי השני לא יתקיים — לא תהיה תשובה לתעסוקה.

מסרתי בתחילת דברי שני מיני מספרים: (א) היכן הם מרכזי האכסלה; (ב) אין חילקנו את תקציבי התעסוקה עלי-פי אזורי הארץ. מסרתי עוד מספרים על הרכב דורשי העבודה על-פי גילים ועלי-פי חלוקה לבעלי מקצוע או מחוסרי-מקצוע.

בשטח זה למדנו במשך הזמן לא מעט, ואפילו הרבה, מהדינמיקה שהיו בוועדה — ששמה הפופולארי הוא: ועדת ארן, שבה היה שיתוף פעולה של הגורמים השונים בארץ הנוגעים בדבר, ובדרך הטבע השתתף בה גם משרד העבודה — על ההופעה הקשות בשני שטחים אלה: בריכוז מופרז ליד הערים, בגיל דורשי העבודה ובמחסור הגדול, או בחסרון הגדול מבחינה מקצועית, בהרכב של דורשי העבודה.

אין לי ספק, שגם להבראת המשק בכלל וגם כדי לתת תשובה קונסטרוקטיבית-פרודוקטיבית לשאלת העבודה ולשאלת התעסוקה, יש הכרח לאחוז באמצעים על-מנת להיזן חלק גדול של האוכלוסייה מהמרכזים לצפון ולדרום. אם שמתם לב, הרי בצפון ובדרום, בגליל המערבי ובגליל העליון, בצפון הנגב כסביבות באר-שבע, אשקלון ועד אילת אחוז מחוסרי העבודה הוא 2%, 2.5% או 3%.

זרז ורהפטיג (הפועל המזרחי):
גם בצפת?

שר-העבודה ג. מאירסון:

גם בצפת. אל תחרשם מזה שפועלים אינם רוצים שם ללכת לעבודות יעור או עבודות חקלאיות אחרות. לפועלים אלה, שאינם רוצים ללכת לעבודות שישנן, אין לנו תשובה, והם אינם מדאיגים אותי. מדאיג אותי כשפועל בא ללשכת עבודה ואין מה לתת לו. ברגע שיש מה לתת לו, הוא רוצה דבר אחר, אך זה לגמרי לא מדאיג אותי. זה לא תמיד היה כך.

שיבה ת"ל, כ"ח אייר תשי"ד (31 מאי 1954)
— מדיניות התעסוקה (מאירסון, בנטוב) —

עשר אלף איש כאלה. הממשלה הבטיחה, והיא תקיים זאת, שבמשך שנה או שנה וחצי נחסל את הפחונים והבדונים. מופיעה אפוא שאלה חמורה מאד: בנינו את הבתים, אבל יהיה לנו קשה שבעתים להזיז את המשפחה או האדם ממקומו למקום אחר. בכל אופן, במצב הטוב ביותר נצטרך לבנות לו עוד בית במקום אחר, לא בשבילו אלא על חשבוננו. לא יכול להיות כל ספק שמדינתנו אינה כל כך עשירה, ומוכרה להתערור מחשבה רצינית מאד ביחס לרנרבה האחרונה הזאת שיש לנו ברגע זה בארץ. נקווה ונעשה במאמץ לחדש גל עליה גדול, אבל לעת עתה הוא איננו ובאים מעטים מאד. האם לא יהיה מוצדק שנגיד גם לשנים עשר אלף משפחות אלה כבדונים ופחונים: אין מוכיח לבנות כשבילכם בתים, אבל לאו דווקא באותו המקום שבו עומד הבנין או הפחון שלכם? ברצוני לענות מראש לאלה שישאלו, מדוע העמידו זאת שם למפרע: אני מקוה שעם הגל החדש של מאות אלפי עולים שיבואו, ואני בטוחה שיבואו, נוכל לתכנן כבר מעכשיו שיעשו זאת אחרת. אין לי ספק, שכל החכמה שיש לנו עכשיו לגבי מה שהיינו צריכים לעשות — ישנה עכשיו, אך לא היהת ב-1945 ו-1949. ומי שאמר איזה דבר בשנים ההן, לא היה זה שעסק בדבר למעשה, והדבר היה תאורטי. לא אנגיד בשום אופן שבכלל לא נעשו שינויים, אבל בדרך כלל אי אפשר היה אחרת לעשות הרבה. אין פירוש הדבר, שמוכרחים להמשיך בזה ואסור לתקן דבר שהיה מחייב המציאות בלחץ של אלף עולים ביום.

אין לנו כרייה אלא להגיד לאנשים שילכו להתיישבות, שהם יכולים ללכת מיד ושעבודתם הראשונה במקומות ההת-יישבות יהיה בנין הבית, בית יותר טוב ויותר נוח, ותהיה להם עבודה מובטחת גם בצפון וגם בדרום, גם בשטחי ההת-יישבות וגם בשטחי הפיתוח.

אינני רוצה להיכנס לפרטים, אבל יש סיבה מספיקה לכך, שחברי-הכנסת יחשבו בכבוד ראש, אם באמת אנו יכולים להשאיר חלקים שונים של הארץ כמו שהם, ולשכן את אלפי המשפחות בדיוק במקום שהן ישנו. ואני יודעת מהי הטרנדיה, כשרוצים להקים על-פי תוכנון פשוט — לא תיכנון כלכלי — את הבתים 200 מטר מהכביש; איזו סערה קמה, יסלחו לי חברי-הכנסת — איזו סערה מקימים סביב זה. בריוק במקום שהאוהל עומד, דווקא שם מוכרח לעמוד הבית!

אם כן, אני רוצה לסכם מה נחוצ לנו כדל:

(א) לתת תשובה, הייתי אומרת מינימאלית, בכל אופן הכרחית, לעניני התעסוקה משתי בחינות: גם להבטיח תעסוקה לאנשים, גם להבטיח אפשרויות של פיתוח הארץ. לשם כך נחוצים עשרות מיליוני לירות העברה מסעיף לסעיף בתוך המסגרת הכללית של התקציב, מוקדשים לתקציבי פיתוח;

(ב) לדרוש בתוקף מהאנשים הצעירים שלמרכזים העירוניים וסביבתם, לזוז לאותם מקומות שיש עבודה בהתיישבות ובפיתוח. וכשאני אומרת לזוז, אני רוצה להסביר מהי הכוונה. גם בעניני העבודה, גם בעניני שיכון אינני מציעה חס וחלילה, שנהניג בארץ מה שנהוג במקומות אחרים, שעל פי כוח החוק נבוא לפלוני ונגיד לו: אתה יושב ברמת-גן, בבקשה, במשך 24 שעות תארוז את חפצין ותעבור לנגב, לא, לא זאת זאת אני אומרת. אבל אני אומרת: אם פלוני מרמת גן בא בגיל צעיר ללשכת העבודה ברמת גן ודורש עבודה, בשעה שאין עבודה נורמאלית וטבעית בסביבה זו, הרי המרכז בלשכת העבודה יכול להגיד: פה אין לי עבודה בשבילך, אבל בבית שאן, או באשקלון או בבאר-שבע, או בהתיישבות, או בחוזה

כל הדברים האלה מאפשרים לנו להגיד בתוקף לאנשים בגילים צעירים וכריאים: לא יכול להיות לנו פתרון בשבילכם דווקא ברמת-גן, תל-אביב וחיפה ולהשאיר את אזורי הצפון והדרום פנויים מבני אדם. אנו יכולים גם לומר להם, מה פירוש הדבר גם למשק וגם לגבי שאלות בטחון ושאלות מדיניות כשיש מקומות פנויים וריקים. יש לנו אפוא אפשרות רוח להגיד לאדם כזה: לך במקום ששם מחכה לך עבודה.

התנועות הקיבוציות כולן הגישו עכשיו תכנית, בעיני חשובה וקונסטרוקטיבית מאד, ובשביל האדם המחפש עבודה היא נדמה לי תכנית חשובה ממדרגה ראשונה. אנשי הקיבוצים אומרים: אנו מוכינים לקבל אנשים בגילים 18—35 בתנאים הבאים לשנת הכשרה: בארבעת החדשים הראשונים יקבל אדם שבו להכשרה 40 ל"י לחדש במוזמנים נוסף לכל האספקה, הדיור והדאגה לבריאותו, כלומר ישולם בעדו מס לקופת חולים. כעבור ארבעה חודשים יקבל 50 ל"י לחדש, וכן נעלים ובגרי עבודה. ואם אדם זה אינו מסכים בגמר שנת ההכשרה להישאר במקום כחבר משק — הוא יקבל עוד כ-60 ל"י כבנוס, כלומר 5 לירות נוספות לחדש. אני שואלת, מה יכול להיות טוב יותר בשביל המדינה מאשר מאות רבות כאלה? ועכשיו יש אולי מסגרת לאלף, ויעשה מאמץ להרחבת המסגרת.

אלף אנשים צעירים יכולים ללכת היום לעבודת הכשרה וזו במשקים חקלאיים, מובטחים מכל דאגה למשך שנה, עם עשרות לירות לחדש במוזמנים, נוסף לכל הדאגה שהקיבוץ או המשק המסויים מקבל על עצמו.

מרדכי בנטוב (מפ"ם):

עם בני המשפחה?

שר-העבודה ג. מאירסון:

זוגות בכל אופן, אם שני האנשים עובדים. אין ספק שיי-עשה הכל בקיבוץ לנסות לקלוט אנשים אלה, ונדמה לי שלא יכול להיות דבר טוב מזה לאדם גם מבחינת ההכשרה, גם מבחינת התעסוקה ואף גם מבחינת החברה.

אין זה מספר סופי. המשקים הקיבוציים יחד עם מושבי העולים החדשים והמקומות הנהניים הפנויים בהם — יכולים לקלוט אלפים אחדים, וביחד עם המסגרת של אלף איש להכ-שרה, עד 4000—5000 איש.

נוסף לכך יש בעיה של אנשים צעירים בגיל 18, 20, 25 ו-30 מחוסרי מקצוע. אני שואלת את עצמי וכל אחד מאתנו מוכרח לשאול את עצמו: האם מותר לנו להגיד לאנשים אלה לאורך ימים, שיוכלו להתפרנס בארץ זו על עבודות דחק? יש דרישה לבעלי מקצוע, ויש מקצועות שיש בהם מחסור גדול. מוזר שיש בארץ קיצוניות הפוכה: אין נמשכים בארץ ללימוד אותם המקצועות שהיו ידועים בגולה כמקצועות יהודים כמעט שהורים כגון אפיה, סנדלרות, חייטות, שענות, וספרות. לכל המקצועות האלה, שבכל עיריה קטנה וגם עיר גדולה היו מקצ"ר עות של יהודים — אין הנער והמבוגרים רוצים ללכת, לעומת זה יש נהירה באופן יחסי גדולה יותר למתכת. למתכת יש יותר משיכה מאשר לנגרות.

שבעים אחוז מדרושי העבודה הם בגילים צעירים, וששים אחוז בתוך גילים צעירים אלה אין להם כל מקצוע. לעומת זה יש לנו, לא אנגיד תקציבים ענקיים, אבל יש לנו תקציב, שאם יש להגדילו, הרי לפי דעתי יש להגדילו כי הוא תקציב טרודוקי טיבי — להכשרה מקצועית; אין כל סיבה מדוע לא נוכל להגיד בתוקף רב לאדם צעיר כזה: אתה מוכרח ללכת ללמוד מקצוע.

עוד נמצאים אנשים כבדונים, בפחונים. עם גמר השיר כון שהתחלנו בא בשנה שעברה והעומד בסימו, יהיו שנים

יחזקו בדיונם את התביעות הללו, גם הכספיות וגם הסידוריות שבאו מטעם משרד העבודה. דבר אחד בכל אופן ברור לי למעלה מכל ספק: אם לא ייווצרו אמצעים חדשים, לא נוכל לחיות בארץ הזאת עם עשרות אלפים מחוסרי עבודה, ואי תוספת של עשרות מיליונים לירות לתקציב הפיתוח, טירוש הפשוט, הפרואוי, הטרגי לפי דעתי הוא — עשרות אלפים מחוסרי עבודה כמעט בצורה מתמדת בארץ. נדמה לי, שגם על כך לא יכולים להיות חילוקי דעות, ואין איש בכנסת המעלה על דעתו שאפשר להשלים עם מצב כזה במדינה.

היו"ר ז. שפר :

חושבני שלא אטעה אם אומר, שיש רצון לדיון על הודעת שרת העבודה, ודיון זה יתקיים מחר.

יש לי עבודה, בבקשה, סע לשם, שם יש לך עבודה; ואם אדם זה אומר: אינני רוצה, אל ירצה, יישב ברמת-גן עד 120 שנה וכל טוב לו, אבל אין לו רשות, לא מוסרית ולא חוקית, לדרוש ממרכז העבודה ברמת-גן שאך ורק דווקא ברמת-גן מוכרח להיות לו עבודה, אם אינני רוצה לזון למקום אחר, אינני רוצה ללכת להכשרה.

אני רוצה להניח, ואולי זה תמים, אבל אני מוכנה להסתכן ולהניח, שבהנחות אלו — גם על-אף הפיצול הפוליטי והיצרים הפוליטיים שישנם בארץ — לא יכולים להיות חילוקי דעות, אולי חוץ ממספר קטן מבוטל בארץ, בין אלה שבנין הארץ ופיתוח הארץ, עבודה פרודוקטיבית וקונסטרוקטיבית בארץ הם כשכילם ודברי יסוד.

אני מסרת את הדברים האלה בתקוה, שחבררי הכנסת

ב. חוק המילווה העממי, תשי"ד — 1954 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

ורוב הוועדה, המילווה העממי ישא רבית של 3% שתשתלם בצורת פרסים על-פי הגרלות; ג) המילווה העממי יהיה צמוד לאינדקס.

הסתייגויותינו נוגתות ביטוי משפטי-טכני לשלושה הרעיונות שציינתי: לא הגרלה, אלא פדיון; הצמדת המילווה לאינדקס ורבית של 4.5%, אנו חושבים שהדרך הזאת שאנו מציעים היא הדרך היחידה, אם רוצים להשיג שתי מסורות: א) לעודד חסכונות; ב) בדרך חסכונות אלה להורים לקופת המדינה כספים למטרות קונסטרוקטיביות. הדרך שהממשלה מציעה היא דרך מוזיקה, לא נכונה ובנויה על שני עקרונות — לבלבל את מוחות האנשים על-מנת שישומו את תקותם על רווחים והגרלות, על רווחים בלי עבודה, אגב, תנאי קניית האגרות הם רעים, כי הסיכויים לזכות בהגרלה הם סיכויים של, בערך, 1 : 800 ; אין סיכויים רציניים לזכות בהגרלה.

אולם יותר מזה, במצב הקיים, לנוכח המדיניות הכלכלית והפיסקאלית של הממשלה, השקעת כספים במילווה זה היא השקעה שלא על-מנת לקבלם בחזרה לפי ערכם. רק בימים אלה אנו שומעים על הרעיונות ה"נועזים" של שרה-האוצר בקשר עם ביטול הסובסידיות, בקשר עם חידוש הלהטים הידועים בעיני האינדקס, כלומר, בקשר עם הורדת ערך הלירה, ולא חשוב אם רוצים לשלם את תוספת היוקר עליידי אגרות-חוב ממשלתיות, או אם חושבים שהעלאת שכר-הדירה אינה צריכה להשתקף בכלל באינדקס ובתוספת היוקר, או אם יש עוד רעיונות "מקוריים" כאלה. כל אלה משמשים ביטוי לדבר אחד — ערך הכסף יורד, ושרה-האוצר והממשלה הזאת הם הגורמים הישירים להורדת ערך הכסף, הם עושים זאת במחשבה תחילה, אם כי מנסים להסוות את תוכניותיהם על ידי הסברים מוטעים.

באים לאיש הקטן ואומרים: תשקיע את כספך במילווה, תקנה שטר של 20 ל"י, על-מנת לקבל את הכסף בחזרה כעבור 25 שנים, מה הוא יקבל בחזרה, אותן 20 ל"י שהוא מלווה עכשיו לממשלה? לא, הוא יקבל פחות, אם הממשלה רוצה לנקוט מדיניות נבונה של חינוך הקהל, לנטוע בו אמון בניירות-ערך ממשלתיים, מצד אחד, ולהשפיע עליו לחסוך בדרך של ניירות-ערך ממשלתיים, מצד שני, צריך לעשות זאת בצורה כזאת, שהערך הממשי של הנייר הממשלתי

היו"ר ז. שפר :

עכשיו נדון בסעיף ו' שבסדר-היום — חוק מילווה עממי תשי"ד — 1954, קריאה שניה ושלישית.

רשות-הדיבור לחברה-הכנסת גורי — יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל גורי (יו"ר ועדת-הכספים) :

כנסת נכבדה, לפני שלושה שבועות הביא שרה-האוצר לקריאה ראשונה הצעת חוק זו, ואני מביא אותה עכשיו לקריאה שניה ושלישית, לאחר שוועדת-הכספים סיכמה את דיוניה.

מטרת החוק היא — לגייס 6 מיליון לירות כמילווה עממי. החוק הנה מושתת על יסודות של חוק המילווה העממי משנת 1950, והוא נבדל ממנו רק בדבר אחד, שהוא מקנה לקונה האגרות זכות של פרסים שיחולקו לפי תקנות שיתקין שרה-האוצר.

חושבני, שאינני צריך להוסיף שום הסברות, כי הסכרות על מטרות המילווה ועל התקנות שתהיינה קשורות בו, ניתנו עליידי שרה-האוצר, ישנן כמה הסתייגויות של חברה-הכנסת רובין, ואני אשיב על הגשותיו לאחר שישמיע אותן.

היו"ר ז. שפר :

נעבור להצבעה בקריאה שניה ושלישית. לסעיף (1) אין הסתייגויות.

ה צ ב ע

סעיף (1) בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר ז. שפר :

בסעיף (2) יש הסתייגות לחברה-הכנסת רובין.

חנן רובין (מס'ם) :

כנסת נכבדה, לפי הצעת היושב-ראש הנכבד, אנמק את כל הסתייגויותי לחוק זה ביחד.

הסתייגויותי מבטאות בנוסח משפטי את ההצעות הבאות: א) המילווה העממי לא יהיה בניו על הגרלות אלא על פדיון שנתי במשך 25 שנים, בכל שנה ייפדה החלק ה-25; ב) המילווה העממי ישא רבית של 4.5%, בעוד שלפי הצעת הממשלה

ישיבה ת"ל, כ"ח אייר תשי"ד (31 מאי 1954)
— חוק המילווה העממי (רובין, גורי, מאירסון, שפר) —

ישראל גורי (יו"ר ועדת-הכספים):

חבר-הכנסת רובין מוסיף ואומר — ואולי לא במכתב-וון — כי הנה מבטיחים לציבור להחזיר לו את התמורה כעבור עשרים-וחמש שנה. חבר-הכנסת רובין יסכים אתי, שלא כולם יצטרכו לחכות עשרים-וחמש שנה, המילווה יש תלם תוך עשרים-וחמש שנה, כלומר כל שנה בערך החלק העשרים-וחמשה. יש מי שיחכה תחת ויש מי שיחכה יותר. כנהוג במילווה.

אני סבור כי חילוקי-הדעות בנוגע לאינסטיטוציה של הגרלות ופרסים אינם חוצים את הציבור לפי קו פוליטי. אני חושב שבמפלגתי ישנם אנשים שאינם נלהבים ביותר לאינסטיטוציה זו, כשם שיתכן שבמפלגתו של חבר-הכנסת רובין ישנם אנשים שלא כל כך פוסלים את הנוהג הזה. מכל מקום, לא צריך להשוות לגרלה מסוג זה הקשורה במילווה, אל הגרלות רגילות ומקובלות שבהן אדם מפסיד כספו. במקרה זה אין הוא מפסיד מאומה. הוא מקבל חזרה את כספו, במוקדם או במאוחר. אפשר לא לתמוך בשיטה זו, אבל אין לייחס לה כוונה של גירוי יצרים וכל הסממנים המלווים בדרך כלל הגרלות ופרסים. אם מצגים זאת כך, אין התמונה אמיתית. מובן שבמקום הריבית בא הפרס; לא ייתכן גם פרס וגם ריבית. זוהי שיטת מילווה הבנויה על יסודות אחרים משיעור חבר-הכנסת רובין.

ועדת-הכספים לא קיבלה את דעתי של חבר-הכנסת רובין ואני מציע גם לכנסת לא לקבלה.

היו"ר ז. שפר:

אנו ממשיכים בהצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2 בנוסח הוועדה נתקבל.

התיקונים של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 3

לא נתקבלו.

סעיף 3 בנוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 4 בנוסח הוועדה נתקבל.

הצעתו של חבר-הכנסת ח. רובין למחוק את סעיף 5

לא נתקבלה.

סעיף 5 בנוסח הוועדה נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 6 לא נתקבל.

סעיף 6 בנוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 7 בנוסח הוועדה נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 8 לא נתקבל.

סעיף 8 בנוסח הוועדה נתקבל.

הסעיפים 9, 10, 11, בנוסח הוועדה נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 12 לא נתקבל.

סעיף 12 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר ז. שפר:

אני מעמיד למנין את חוק המילווה העממי, תשי"ד — 1954, בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק המילווה העממי, תשי"ד—1954, נתקבל.

יובסת. ערך ההשקעה במילווה העממי שאתם מציעים אינו מובטח. כל המילווה העממי הזה בנוי על כך, לפחות אנשים לקנות נייר-ערך שערכו יורד עם ירידת ערך הכסף; ואמצעי הפיתוי הוא ההגרלה עם רקלמה צעקנית. ירידת ערך הכסף נגרמת במישרין עליידי אותה הממשלה עצמה המציעה את הנייר הזה.

זוהי מדיניות העשויה להחליש עוד יותר את האמון הרפא בלאו הכי של הציבור בניירות-הערך של הממשלה; אבל זוהי גם מדיניות, אשר שוב פעם מביאה לידי ירידת ערכם של חסכוניות האנשים הקטנים, הפועלים, הפקידים, המעמד הבינוני הועיר והאינטלגנציה העובדת; זוהי אותה מדיניות, שהביאה לידי ירידת ערך כספי קופות התגמולין, אותה מדיניות העושה — כפי שכבר ציינתי בהודמנות אחרת — את אותם הלהטים המשוגים עם הפרמיה של 80 גרוש נוסף לשער של לירה-דולר, במקום לקרוא לילד בשמו; דולר שווה 1.880 ל"י. זוהי אותה המדיניות של הלהטים, הידועה לנו כבר מפרשת טבידולר וצמודי-דולר, אותם ניירות ערך ממי-שלתיים אשר לקוניהם הובטח עליידי הממשלה לשמור על ערכם הריאלי, — וכידוע הבטחות אלו הופרו. מדיניות זו ממשיכה בדרך הקלה של הוצאת ניירות-ערך בתנאי, שאילו היה איש פרטי עושה זאת, בוודאי היינו כולנו מאוחדים כביקורת במלים לא כל כך עצורות כאלה שהשתמשתי בהן עתה.

אני סבור שהממשלה היתה מיטיבה לעשות, אילו הכי ריזה על מילווה עממי הבנוי על אותן ההנחות שציינתי; רבית מתקבלת על הדעת של 4.5%; הבטחת ערך המילווה עליידי הצמדתי לאינדקס, מתוך תקווה שהאינדקס לא יסתלף יתר על המידה, וביטול ההגרלות השונות המתפשטות עתה במדינה, אותן ההגרלות שהממשלה מפרסמת ושכל תכנון ה"חניוכי" הוא, לפחות אנשים לחפש דרכים קלות לרכישת כספים.

אנחנו מציעים לקבל את הסתייגויותינו, שאת תכנון הס' ברתי ונימקתי עכשיו.

ישראל גורי (יו"ר ועדת-הכספים):

כנסת נכבדה. חבר-הכנסת רובין טוען כי המילווה הזה עשוי להחליש עוד יותר את האמון בניירות-ערך של המדינה. חושבני כי נימוקיו של חבר-הכנסת רובין הם באים להחליש את האמון. עצם ההצעה להצמיד את המילווה לאינדקס, יש ביטודה משום הצהרה שהממשלה עצמה אינה בוטחת בערך מטבע הישראלי, והיא רוצה למשוך את קוני אגרות-החוב עליידי ההבטחה של הצמדה לאינדקס.

אך חבר-הכנסת רובין הגדיל לעשות — הוא כבר מודיע לקוני אגרות-החוב: „עליכם בכל זאת לחשוש קצת לסילוף האינדקס!“ מכאן, שהממשלה נוהגת בדרך-כלל לסלף את האינדקס, ובדאי תסלף אותו גם בעתיד. משום כך אינני חושב שדיבור כזה מעל במת הכנסת עשוי לחזק אמונו של הציבור בממשלה.

שר-העבודה ג. מאירסון:

אין דבר, זה לא משפיע.

ישראל גורי (יו"ר ועדת-הכספים):

אני מדבר על הכוונות.

חנן רובין (מפ"ם):

אני מודה שלא עליתי על הבמה כדי לחזק את אמון הציבור בממשלה.

— חוק אמנות קרן המטבע הבינלאומית והבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח (שפר, גורי, ולנסקה, הרצפלד) —

ג. חוק אמנות קרן המטבע הבינלאומית והבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח, תשי"ד — 1954 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היור"ר ז. שפר :

אלא גם הכתבה להוציא את הכסף שהממשלות האלה קיבלו מהבנק העולמי בעיקר להקמת בסיסים צבאיים באותן הארצות.

ברצוני להפנות את תשומת לב הבית, שבאחד מגליו נזכר "הארץ" שהופיע לפני זמן קצר פורסם מאמר של יוסי טוס שלום, המביא אישור נוסף לדבר ההתערבות של נציגי הבנק העולמי בארצות המצטרפות אליו לאחר קבלת ההל"וואות, בכיוון של הכתבה לבניית בסיסים צבאיים. ניצול כזה של כספי ההלוואות מנוגד לאינטרס הבטחון של ארצנו ומתאים למטרות של מנהלי הבנק ולמטרותיהם של שליטי ארצות הברית.

בגלל ההתערבות בעיני המטבע, המגבירה את ההתערבות; בגלל סכנת ההשתלטות הפוליטית והצבאית הנוספת של מנהלי הבנק ושליטי ארצות הברית בעקבות המילואה של הבנק העולמי — אנו מתנגדים לחוק ומציעים לא לקבלו.

ישראל גורי (יור"ר ועדת הכספים) :

כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר שעמדתה של סיעת מק"י אינה מצטיינת בעקיבות יתירה. אם סיעת מק"י מתנגדת לחוק, היתה יכולה להציע לרשותה וגם לנסות לשכנע את הכנסת כי תדחה אותו, ואז היתה משיגה את מטרתה. לעיני מת זאת, ההמצאה של דחיית תקפו של החוק לאוקטובר 1955 מסכנת את הענין. אמנם נאמר "אשרי המאמין", אך הכוונה לא היתה לאמנות תפלות. האמונה הזאת כי באוקטובר 1955 תקום ממשלה חדשה שתדחה את החוק — אמונה חפלה היא.

אם אני רוצה בכלי זאת להתייחס ברצינות להסתייגות זו, עלי לומר כי באחד מסעיפי החוק — חברי הכנסת יכולו למצוא זאת בתוספת — נאמר: "ישראל רשאית לקבל עליה חבירות בבנק, בהתאם להחלטתה, עד יום 12 ביולי 1954". זאת אומרת: כעבור חודש או מחצית החודש, ואולם אם יראו המנהלים שנסיונות יוצאות מן הרגיל מצדיקות הארכתו של המועד שבו תוכל ישראל לקבל עליה חבירות בהתאם להחלטתה, רשאים המנהלים להאריך מועד זה עד לתאריך מאוחר יותר כפי שיחליטו".

פה מדובר על נסיבות יוצאות מן הרגיל, ואינני חושב שאת הסתייגותה של סיעת מק"י יש לראות בגדר של נסיבות יוצאות מגדר הרגיל, המחייבות אותנו לחדש את המשא ומתן ולסכן את הצטרפותנו לקרן זו או לבנק זה. חושבני שהרוב המכריע של הכנסת, פרט אולי לסיעת מק"י, אינו רואה בכך נסיבות יוצאות מגדר הרגיל.

אני חייב לומר שלא מעט חתרו תחת המשא ומתן שהתנהל במשך כמה חודשים, והיו מכשולים והפרעות. הכנסת אינה צריכה לסכן את הצטרפותנו על ידי קבלת הסתייגות זו, אלא אם כן הכנסת סבורה כי ההצטרפות אינה רצויה.

אסתר וילנסקה (מק"י) :

האם אתה מכחיש שיש פיקוח ?

אנו עוברים לסעיף ז' בסדר היום — חוק אמנות קרן המטבע הבינלאומי והבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח, תשי"ד—1954, קריאה שניה ושלישית. רשות הדיבור ליושבי ראש ועדת הכספים.

ישראל גורי (יור"ר ועדת הכספים) :

כנסת נכבדה, הצעת חוק זו תכליתה לאפשר לממשלה להצטרף כחברה לקרן המטבע הבינלאומית והבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח — שניהם מוסדות של ארגון או"ם. יש שוני בין הצעת החוק לפי החוברת הכחולה שהוגשה לכנסת. ובין החוק כפי שהוא מוצע עכשיו על ידי ועדת הכספים לקריאה שניה ושלישית. השוני הוא בכך, שכאן בא סעיף נוסף וישנו פירוט של כמה סעיפים, במקום הנוסח הכולל שהובא בחוברת הכחולה בקשר להתחייבויות שאמנה זו מטילה עלינו ובקשר לזכויות שהיא מקנה לנו. פירוטי זה מופיע בסעיפים הקשורים בהצעת החוק, הן בנוגע לאמנת קרן המטבע הבינלאומית והן בנוגע לבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח, במצורף אל החוק וכחלק בלתי נפרד ממנו.

אלה הם השינויים שחלו בהצעת החוק, ואני מציע לאשר אותם. יש רק הסתייגות אחת לסיעת מק"י.

אסתר וילנסקה (מק"י) :

כנסת נכבדה, הסתייגותנו לחוק אומרת, שתקפו יחול ב-1 באוקטובר 1955. הסתייגות שלנו היא אחת הצורות הסמליות לבטא בה את התנגדותנו לחוק כולו. מאחר שלפי הנוהג אי אפשר להציע במישרין הסתייגות המציעה לבטל את החוק בכללו, אנו מקווים שבאוקטובר 1955 — כלומר בחאריך בו אנו מציעים שהחוק יכנס לתקפו — תהיה ממשלה אחרת, שלא תאשר את החוק הזה. גם ההמונים הרחבים מקווים שתהיה ממשלה אחרת, ממשלה פאטריוטית, ממשלת עצמאות ושלום, שלא תאשר חוק שכזה.

אברהם הרצפלד (מפא"י) :

זה נימוק משכנע.

אסתר וילנסקה (מק"י) :

אנו מתנגדים להצעת החוק בדבר צירוף ישראל לבנק הבינלאומי ולאמנת קרן המטבע הבינלאומית מפני שצירוף זה גועד להביא נזק כלכלי ונזק פוליטי.

הנזק הכלכלי מתבטא בכך, שהבנק המכונה "הבנק העולמי", הוא למעשה בשליטת בעלי-הון אמריקניים, שיש לו דרישות כלכליות מובהקות לרעת העמלים. הוא דורש למשל, את ביטול הפיקוח על מטבע החוץ, הוא מעודד את תהליכי האינפלציה בארצות המצטרפות לבנק העולמי ולאמנת קרן המטבע הבינלאומית.

ההצעה לצירוף לבנק העולמי באה באמתלה, שהבנק יתן סכומים גדולים לפיתוח הארץ. הנסיון של ההלוואות שניתנו על ידי בנק זה לארצות אחרות שנצטרפו אליו מוכיח, שבעקבות ההלוואות באה בדיקה קפדנית של המטרות שלשמן עמדו הממשלות להוציא את הכסף. הנסיון הוכיח, שהיתה לא רק בדיקה כללית של המטרות שלהן נועדו ההלוואות.

ישיבה ת"ל, כ"ח אייר תשי"ד (31 מאי 1954)
 — חוק אמנות קרן המטבע הבינלאומית והבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח (גורי, וילנסקה, שפר) —

ישראל גורי (יו"ר ועדת־הכספים) :

אם כך, אין צורך לדחות את תוקף החוק לאוקטובר 1955, אלא להציע לדחות את החוק.

אסתר וילנסקה (מק"י) :

אי־אפשר לעשות זאת באופן פורמאלי.

ישראל גורי (יו"ר ועדת־הכספים) :

הדבר אפשרי.

אסתר וילנסקה (מק"י) :

אם כן, אנו מציעים לדחות את החוק.

ישראל גורי (יו"ר ועדת־הכספים) :

כל הדיבור הזה על התערבות, לפי מאמר שנתפרסם בעתונות, אף הוא דיבור נטול כל בסיס.

אני מציע לדחות הסתייגות זו.

היו"ר ז. שפר :

בסעיפים 1—5 אין הסתייגויות, ואני מעמידם להצבעה.

ה צ ב ע ה

הסעיפים 1, 2, 3, 4, 5, בנוסח הוועדה נתקבלו.

היו"ר ז. שפר :

חברת־הכנסת וילנסקה מציעה להוסיף סעיף 6. אני מע־

מיד הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע ה

הצעת חברת־הכנסת א. וילנסקה לא נתקבלה.

חוק אמנות קרן המטבע הבינלאומית והבנק הבינ־

לאומי לשיקום ולפיתוח, תשי"ד—1954, נתקבל.

היו"ר ז. שפר :

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21.25.